

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Головне слідче управління

вул. Володимирська, 33, м. Київ, 01601, факс (044) 279-66-31, тел. (044) 255-84-88

Код СДРПОУ 00034074

ПОВІДОМЛЕННЯ

про підозру

м. Київ

19 квітня 2024 року

Старший слідчий в ОВС 1 відділу 4 управління досудового розслідування Головного слідчого управління Служби безпеки України підполковник юстиції Черненко Данило Федорович, розглянувши матеріали кримінального провадження, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 22023000000000520 від 22.05.2023 та встановивши наявність достатніх доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 7 ст. 111-1 КК України, відповідно до ст.ст. 40, 42, 111, 112, 276-278 КПК України, -

ПОВІДОМИВ:

Улаєву Сергій Геннадійович, 07.02.1977 р.н., громадянину України, уродженцю ст. Мечетинська Зерноградського району Ростовської області, рф, проживаючому за адресою: Автономна Республіка Крим, Советський район, пгт. Советский, вул Степна, 1А, кв. 59,

про підозру:

- у добровільному зайнятті громадянином України посади в незаконному правоохоронному органі, створеному на тимчасово окупованій території, тобто у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 7 ст. 111-1 КК України.

Фактичні обставини кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється Улаєв С.Г.

22 лютого 2022 року президент російської федерації путін в.в., реалізуючи злочинний план, направив до ради федерації звернення про використання збройних сил рф за межами рф, яке було задоволено.

24 лютого 2022 року о 05 годині президент російської федерації путін в.в. оголосив про рішення розпочати військову операцію в Україні.

У подальшому, збройними силами рф, які діяли за наказом керівництва рф і зс рф, здійснено пуск крилатих та балістичних ракет по аеродромам, військовим штабам і складам зброї та підрозділам Збройних Сил України, також військовими формуваннями рф здійснено вторгнення на територію суверенної держави Україна.

У зв'язку з військовою агресією рф проти України, 24.02.2022 Указом Президента України № 64/2022, затвердженням Законом України від 24.02.2022 №2102-IX (з урахуванням змін, внесених Указом Президента України), на підставі пропозиції Ради Національної безпеки і оборони України, в Україні введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року, який триває до цього часу.

Відповідно до п.п. 6, 7 ч. 1 ст. 1¹ Закону № 1207-VII, окупаційна адміністрація російської федерації – сукупність державних органів і структур російської федерації, функціонально відповідальних за управління тимчасово окупованими територіями та підконтрольних російській федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних повноважень на тимчасово окупованих територіях та які виконували чи виконують властиві органам державної влади чи органам місцевого самоврядування функції на тимчасово окупованій території України, в тому числі органи, організації, підприємства та установи, включаючи правоохоронні та судові органи, нотаріусів та суб'єктів адміністративних послуг.

Тимчасово окупована територія – це частини території України, в межах яких збройні формування російської федерації та окупаційна адміністрація російської федерації встановили та здійснюють фактичний контроль або в межах яких збройні формування російської федерації встановили та здійснюють загальний контроль з метою встановлення окупаційної адміністрації російської федерації.

Згідно ст. 42 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: положення про закони і звичаї війни на суходолі (1907 року) територія визнається окупованою, якщо вона фактично перебуває під владою армії супротивника.

Внаслідок розв'язання і ведення агресивної війни, починаючи з 24.02.2022 збройними формуваннями російської федерації тимчасово окуповано частини території Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Луганської, Миколаївської, Сумської, Харківської, Херсонської областей.

Тимчасова окупація рф територій України, визначених ч. 1 ст. 3 Закону, незалежно від її тривалості, є незаконною і не створює для рф жодних територіальних прав.

Пунктом 7 ч. 1 ст. 1-1 Закону визначено поняття «тимчасово окупована рф територія України» та встановлено, що це частини території України, в межах яких збройні формування рф та окупаційна адміністрація рф встановили та здійснюють фактичний контроль або в межах яких збройні формування рф встановили та здійснюють загальний контроль з метою встановлення окупаційної адміністрації рф.

Згідно зі ст. 42 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додатку до неї: положення про закони і звичаї війни на суходолі (1907 року) територія визнається окупованою, якщо вона фактично перебуває під владою армії супротивника.

Статтею 3 Закону встановлено перелік територій, які вважаються тимчасово окупованою територією. Такою територією визначається:

1) сухопутна територія тимчасово окупованих рф територій України, водні об'єкти або їх частини, що розташовані на цих територіях;

2) внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглого до узбережжя континентального шельфу України, внутрішні морські води, прилеглі до сухопутної території інших тимчасово окупованих рф територій України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України;

3) інша сухопутна територія України, внутрішні морські води і територіальне море України, визнані в умовах воєнного стану тимчасово окупованими рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію указом Президента України.

Відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Агресія проти України» A/RES/ES-11/1 від 2 березня 2022 року визнається, що рф вчинила агресію проти України, порушивши базові норми ООН.

Проміжним рішенням Міжнародного суду ООН від 16 березня 2022 року констатовано факт вторгнення росії на територію України.

Крім того, преамбулою Закону встановлено, що збройна агресія рф розпочалася з неоголошених і прихованих вторгнень на територію України підрозділів збройних сил та інших силових відомств рф, а також шляхом організації та підтримки терористичної діяльності, а 24 лютого 2022 року переросла в повномасштабне збройне вторгнення на суверенну територію України.

Рф чинить злочин агресії проти України та здійснює тимчасову окупацію частини її території за допомогою збройних формувань рф, що складаються з регулярних з'єднань і підрозділів, підпорядкованих міністерству оборони рф, підрозділів та спеціальних формувань, підпорядкованих іншим силовим відомствам рф, їхніх радників, інструкторів та іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих рф, а також за допомогою окупаційної адміністрації рф, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та підконтрольні рф самопроголошені органи, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України.

Досудовим розслідуванням встановлено, що внаслідок воєнних дій через військову агресію рф, починаючи з 24 лютого 2022 року збройними формуваннями рф тимчасово окуповано частини території Запорізької області,

а 25 лютого 2022 року військовослужбовцями держави-агресора, у силовий спосіб за допомогою військової техніки шляхом вторгнення, після масового обстрілу міста захоплено й окуповано місто Мелітополь Запорізької області. Для запровадження та утримання у незаконний спосіб місцевих мешканців міста Мелітополь військовослужбовці рф з метою встановлення повного контролю над захопленою територією, використовуючи силу та вогнепальну зброю, на в'їздах та виїздах з території вказаного міста обладнали ворожі бойові озброєні блокпости, а також ввели спеціальний режим переміщення місцевого населення окупованою територією.

Після окупації зазначеної території Запорізької області представниками збройних формувань рф фактично узурповано всі владні повноваження на тимчасово окупованій ними території області шляхом збройного захоплення адміністративних будівель органів державної влади та місцевого самоврядування, встановлення інституту військових комендатур, запровадження тотального контролю та жорсткого управління у всіх сферах життєдіяльності громади міста, фактичної ліквідації приватної власності, свободи слова, пересування та волевиявлення, а також шляхом повсякденного залякування населення, застосування фізичного та психологічного впливу до окремих категорій суспільства та верств населення, в тому числі шляхом незаконного позбавлення волі чинних представників органів державної влади України та місцевого самоврядування.

Надалі, в умовах військового контролю зс рф над вказаною територією та встановленого ними окупаційного режиму сформовано незаконні органи влади в тимчасово окупованих містах Запорізької області. При цьому, починаючи з 25.02.2022, не встановленими досудовим розслідуванням особами з числа військових рф всупереч законному порядку, установленому Конституцією України, Законами України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні» та іншими чинними нормативно-правовими актами, проведено роботу з виявлення осіб серед місцевого населення міста Запорізької області, які б виконували організаційно-розпорядчі та адміністративно-господарські функції в незаконних органах влади, зокрема в окупаційній адміністрації держави-агресора, підпорядкованій, керованій та фінансованій рф, а також здійснювали діяльність у співпраці з ними з метою подальшого утримання адміністративно-політичного контролю на захопленій військовим шляхом території Запорізької області та реалізації всіх узурпованих владних повноважень.

Після чого, представниками влади рф на тимчасово окупованій території Запорізької області в березні 2022 року створено підпорядковану, керовану та фінансовану рф окупаційну адміністрацію, до складу якої увійшли органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованою територією України.

При цьому, представники підконтрольних рф незаконних окупаційних органів узурпували виконання владних функцій держави на тимчасово окупованій території Запорізької області, а також здійснювали підбір кадрів для

зайняття в них посад, у тому числі із числа громадян України, які на той час перебували на вказаній тимчасово окупованій території.

Кінцевою метою представників рф на тимчасово окупованій території Запорізької області була інтеграція та подальше незаконне включення захопленої частини суверенної держави Україна до складу рф.

Однак, у порушення наведених актів національного та міжнародного законодавства громадянин України Улаєв Сергій Геннадійович добровільно зайняв посаду в незаконному правоохоронному органі, створеному на тимчасово окупованій території за наступних обставин.

Так, починаючи з кінця лютого 2022 року (більш точний час досудовим розслідуванням не встановлено) до цього часу російською федерацією тимчасово окуповано частину території Запорізької області.

Наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України № 75 від 25.04.2022 (27.12.2022 втратив чинність на підставі Наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України №309 від 22.12.2022 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією») окремі райони Запорізької області віднесені до Переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні).

Представниками рф на тимчасово окупованій території Запорізької області в березні 2022 року (більш точний час досудовим розслідуванням не встановлено) створено підпорядковану, керовану та фінансовану рф окупаційну адміністрацію, в яку входили органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованою територією України. При цьому, представники підконтрольних рф самопроголошених органів узурпували виконання владних функцій держави на тимчасово окупованій території Запорізької області, здійснювали підбір кадрів для зайняття посад в незаконних самопроголошених органах, у тому числі із числа громадян України, які на той час перебували на вказаній тимчасово окупованій території. Кінцевою метою окупаційних органів є інтеграція та подальше незаконне включення захопленої частини суверенної держави Україна до складу рф.

У невстановлений досудовим розслідуванням час, однак не пізніше 04.05.2022, відповідно до «Положение о Главном Управлении Министерства Внутренних Дел по Запорожской области» затвердженого «Приказ военного коменданта Запорожской области №13» представниками держави-агресора на тимчасово окупованій території Запорізької області, серед іншого, створено непередбачений законодавством України правоохоронний орган, так зване «Главное Управление Министерства Внутренних Дел по Запорожской области» (назву змінено на «Главное управление внутренних дел по Запорожской области» та використовується скорочення «ГУВД по Запорожской области» і «ГУВД ЗО», в подальшому 11.01.2023 змінено назву на «Главное управление Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области»), із розташуванням у захопленій силовим шляхом представниками збройних формувань рф будівлі за адресою: Запорізька область, м. Мелітополь,

вул. Чернишевського, буд. 37, на який покладено обов'язок здійснювати протиправні функції із захисту окупаційної влади рф, у тому числі наданні всілякої допомоги збройним формуванням рф, обмеження конституційних прав громадян України, протидіяти діючій владі України, Збройним силам України та правоохоронним органам України, захищати інтереси представників влади рф, зокрема з питань утримання захопленої території Запорізької області, та розпочато набір кадрів до вказаного незаконного органу.

Так, у невстановлений досудовим розслідуванням час, однак не раніше 04.05.2022, невстановленими на теперішній час особами на посаду начальника вказаного незаконного правоохоронного органу призначено громадянина російської федерації Гарбузова Олега Олександровича, 23.03.1964 р.н. (в подальшому, з 19.01.2023 громадянина російської федерації Кривенка Тараса Володимировича, 08.03.1987 р.н., а не пізніше 27.01.2023 громадянку України Петренко Євгенію Юріївну, 27.02.1983 р.н.), останні як керівники, виконуючи накази представників окупаційної влади так званого «воєнного коменданта Запорожской області» і керівництва військових підрозділів рф, розташованих на тимчасово окупованій території Запорізької області, керували незаконним правоохоронним органом з метою вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, до якого залучили місцевих жителів, в тому числі діючих працівників Національної поліції України, шляхом несення служби у вказаному незаконному формуванні та співпрацею з окупаційними військами російської федерації.

Невстановленими на цей час особами при призначені Гарбузова О.О. на посаду «начальника Главного Управления Министерства Внутренних Дел по Запорожской области», а з 04.08.2022 - «начальник Главного Управления Внутренних Дел по Запорожской области» (з 19.01.2023 Кривенка Т.В. та не пізніше 27.01.2023 Петренко Є.Ю.) покладено обов'язок на виконання функцій керівників незаконного правоохоронного органу «Главного Управления Внутренних Дел по Запорожской области».

Структура незаконного правоохоронного органу набувала стійкості та стабільності за рахунок підтримання пов'язаності між собою постійних членів як в побуті, так і в злочинних діях, психологічної єдності. При цьому, кожна ланка вказаного незаконного органу відокремлювалась її структурою та автономністю щодо вчинення злочинів.

В подальшому, не раніше 04.05.2022 точну дату органом досудового розслідування не встановлено, невстановленими особами, у створеному окупаційною владою рф незаконному правоохоронному органі «Главное Управление Министерства Внутренних Дел по Запорожской области» (з 04.08.2022 «Главное управление внутренних дел по Запорожской области», в подальшому змінено назву на «Главное управление Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области»), створеного на тимчасово окупованих територіях Запорізької області, використовуючи надані окупаційною владою рф повноваження, обумовивши ролі та функції між збройними силами та правоохоронними органами рф, а також незаконно створеними органами окупаційної влади у Запорізькій області з

функціонування вказаного органу створили структурні підрозділи та на районному рівні територіальні підрозділи незаконного правоохоронного органу «Главное Управление Министерства Внутренних Дел по Запорожской области».

Так, не раніше 04.05.2022, точну дату органом досудового розслідування не встановлено, до складу територіальних підрозділів незаконного правоохоронного органу «Главное управление внутренних дел по Запорожской области» увійшли:

1. «Управление внутренних дел по городу Бердянску и Бердянскому району», яке має у своїй структурі встановлені на цей час органом досудового розслідування підпорядковані підрозділи, зокрема:

- «Отдел полиции №1 Управление внутренних дел по городу Бердянску и Бердянскому району»;

- «Отдел полиции №2 Управление внутренних дел по городу Бердянску и Бердянскому району»;

2. «Управление внутренних дел по городу Васильевка и Васильевскому району», яке має у своїй структурі встановлене на цей час органом досудового розслідування підпорядкований підрозділ, зокрема:

- «Территориальный отдел полиции №4 Управление внутренних дел по городу Васильевка и Васильевскому району»;

3. «Управление внутренних дел по городу Запорожье и Запорожскому району»;

4. «Управление внутренних дел по городу Мелитополю и Мелитопольскому району», яке має у своїй структурі встановлений на цей час органом досудового розслідування підпорядкований підрозділ, зокрема:

- «Отдел №2 (дислокация г. Мелитополь);

5. «Управление внутренних дел по городу Токмаку и Токмакскому району»;

6. «Линейный отдел Главного управления внутренних дел на транспорте».

Організація діяльності незаконного органу побудована на основі розподілу структурних частин на ланки з відповідним підпорядкуванням їх керівникам за умовними напрямками діяльності незаконного правоохоронного органу, внаслідок функціонально розроблених напрямків діяльності, визначених структурою незаконного правоохоронного органу «Главное Управление Министерства Внутренних Дел по Запорожской области». При цьому, внаслідок великої кількості напрямків і завдань поставлених перед таким незаконним органом безпосередній контроль, організація та цілі вчинення так званими працівниками незаконного органу покладались на керівників структурних ланок незаконного органу, які займали посади керівників структурних підрозділів незаконного правоохоронного органу «Главное Управление Министерства Внутренних Дел по Запорожской области».

З метою ефективного функціонування незаконного органу та виконання кадрових функцій з набору кадрів на службу до незаконного органу

Гарбузов О.О. (в подальшому, з 19.01.2023 Кривенко Т.В., а не пізніше 27.01.2023 Петренко Є.Ю.) поклали на невстановлених органом досудового розслідування осіб функцію підшукування кандидатів на роботу та агітування їх до вступу на службу у незаконний правоохоронний орган.

Враховуючи, що для здійснення вказаної злочинної діяльності необхідна значна кількість людей, розуміючи, що реалізація вказаного злочинного плану пов'язана з виконанням протягом тривалого часу великого обсягу узгоджених між собою дій на території Запорізької області, з метою підшукування співучасників, керівниками незаконного так званого правоохоронного органу прийнято рішення щодо включення до складу незаконного правоохоронного органу «Главное Управление Министерства Внутренних Дел по Запорожской области», проживаючих на території Запорізької області осіб, які за своїми моральними та вольовими якостями схильні до вчинення злочинів проти основ національної безпеки України та насильницької спрямованості, володіли відповідними навичками та знаннями, знайомствами в правоохоронних колах на території України, мали відповідний авторитет, завдяки якому могли зорганізувати навколо себе інших осіб, яких у подальшому можливо було залучити як активних учасників до складу незаконного правоохоронного органу та забезпечити за ними контроль щодо беззаперечного виконання спільно розроблених планів злочинних дій, відповідно до розподілених ролей та обов'язків.

Крім того, у невстановлений досудовим розслідуванням час, невстановленими особами, однак не пізніше 01.02.2023, відповідно до «распоряжения Правительства Российской Федерации № 214-р от 01.02.2023», у діючому на тимчасово окупованій території Запорізької області незаконному правоохоронному органі «Главное управление Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области», використовуючи надані владою рф повноваження, обумовивши ролі та функції між збройними силами та правоохоронними органами рф, а також незаконними органами окупаційної влади у Запорізькій області створили у м. Мелітополі Запорізької області структурну установу - «федеральное казенное учреждение «Центр хозяйственного и сервисного обеспечения Главное Управление Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области» (скорочена назва «ФКУ «ЦХиСО ГУ МВД России по Запорожской области»).

Так, вказана структурна установа незаконного правоохоронного органу «Главное управление Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области» відповідно до «Устав федерального казенного учреждения «Центр хозяйственного и сервисного обеспечения Главное Управление Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области» створена з метою господарського, речового, соціально-побутового та транспортного забезпечення «ГУ МВД России по Запорожской области» та підпорядкованих йому територіальних органів мвс росії на районному рівні; організації експлуатації та утримання рухомого та нерухомого майна, що перебуває в оперативному управлінні територіальних органів мвс росії, у тому числі майна, що перебуває на балансі установи, та технічного

контролю за його станом; забезпечення пожежної безпеки на об'єктах територіальних органів мвс росії; організації обслуговування та забезпечення безперебійного функціонування систем, комплексів зв'язку та автоматизації організаційної, обчислювальної, копіювально-розмножувальної техніки, експлуатованих територіальними органами мвс росії; організації та здійснення ремонту озброєння; організації забезпечення безперебійного функціонування транспорту територіальних органів мвс росії; організації складського зберігання та видачі озброєння, спеціальних, матеріально-технічних засобів, організації складського зберігання засобів недоторканного запасу територіальних органів мвс росії; організації харчування співробітників територіальних органів мвс росії у випадках, встановлених законодавством України; тиражування службової документації, спеціальних бланків, бланків шифротелеграм, підсумкових документів службових нарад, у тому числі які мають гриф «таємно» та «цілком таємно», для забезпечення заходів, що проводяться територіальними органами мвс росії; організації ритуальних послуг для сімей померлих (загиблих) співробітників, громадян, покликаних на військові збори, пенсіонерів територіальних органів мвс росії.

Під час функціонування вказаної злочинної організації невстановленими особами підшукано та призначено керівником незаконного правоохоронного органу «Главное управление Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области») на посаду в незаконному правоохоронному органі Улаєв Сергій Геннадійович.

Так, громадянин України Улаєв Сергій Геннадійович, не погоджуючись з політикою чинної влади в Україні та підтримуючи входження тимчасово окупованих територій України до складу рф, у невстановлений досудовим розслідуванням час, але не пізніше 27.04.2023, з метою увійти в коло довіри представників окупаційної адміністрації для подальшого незаконного працевлаштування в лавах так званих правоохоронних органів рф, перебуваючи у м. Мелітополь Запорізької області за адресою: Запорізька область, м. Мелітополь, вул. Чернишевського, буд. 37, прийняв рішення сприяти окупаційній адміністрації та виконувати їх злочинні накази.

З цією метою, Улаєв Сергій Геннадійович, не пізніше 27.04.2023 (більш точний час досудовим розслідуванням не встановлено), будучи обізнаним про факт ведення рф агресивної війни проти України, невизнання вказаною державою поширення державного суверенітету України на тимчасово окупованій території України, у тому числі Запорізької області, з метою встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України, підтримки рішень та дій держави-агресора, збройних формувань, окупаційної адміністрації держави-агресора, співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та окупаційною адміністрацією, умисно, усвідомлюючи протиправний характер своїх дій, які за результатом їх реалізації завдають шкоди суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності України, перебуваючи на території Запорізької області (більш точне місце досудовим розслідуванням не встановлено) погодився на пропозицію невстановлених осіб, які входили до складу «Главное управление Министерства внутренних дел

Российской Федерации по Запорожской области»), зайняти посаду у незаконному правоохоронному органі «Главное Управление Министерства Внутренних Дел по Запорожской области».

Так, не пізніше 27.04.2023 Улаєв Сергій Геннадійович, перебуваючи на тимчасово окупованій території Мелітопольської міської територіальної громади Запорізької області за адресою: м. Мелітополь, вул. Чернишевського, буд. 37, добровільно зайняв посаду «временно исполняющий обязанности начальника федерального казенного учреждения «Центр хозяйственного и сервисного обеспечения Главного управления Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области»» у незаконному правоохоронному органі «Главного управление Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области».

За таких обставин, Улаєв Сергій Геннадійович, будучи громадянином України, не пізніше 27.04.2023 добровільно зайняв посаду «временно исполняющий обязанности начальника федерального казенного учреждения «Центр хозяйственного и сервисного обеспечения Главного управления Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области»» у незаконному правоохоронному органі «Главного управление Министерства внутренних дел Российской Федерации по Запорожской области», створеному на тимчасово окупованій території Запорізької області.

Таким чином, Улаєв Сергій Геннадійович обґрунтовано підозрюється у добровільному зайнятті громадянином України посади в незаконному правоохоронному органі, створеному на тимчасово окупованій території, тобто у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 7 ст. 111-1 КК України.

Старший слідчий в ОВС 1 відділу
4 управління досудового розслідування
Головного слідчого управління СБ України
підполковник юстиції

Данило ЧЕРНЕНКО

« П О Г О Д Ж Е Н О »

Прокурор третього відділу
управління організації і процесуального
керівництва досудовим розслідуванням та
підтримання публічного обвинувачення
у кримінальних провадженнях органів безпеки
Департаменту нагляду за додержанням
законів органами безпеки
Офісу Генерального прокурора
19 квітня 2024 року

Анжела МИХАЙЛОВА

ПАМ'ЯТКА **про процесуальні права та обов'язки підозрюваного**

Підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 Кримінального процесуального кодексу України, повідомлено про підозру, або особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення.

Конвенція
про захист прав людини і основоположних свобод

Стаття 3 Заборона катування

Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 5 Право на свободу та особисту недоторканність

1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

- a) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;
- b) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;
- c) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;
- d) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;
- e) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;
- f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

2. Кожен, кого заарештовано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою про підстави його арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти нього.

3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту "с" пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судові засідання.

4. Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування.

Стаття 6 Право на справедливий суд

1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або - тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, - коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

- a) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;
- b) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;
- c) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або - за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника - одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;
- d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;
- e) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, - одержувати безоплатну допомогу перекладача.

Конституція України

Стаття 28. Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям.

Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його припинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 59. Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Стаття 62. Особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Закон України «Про попереднє ув'язнення»

Стаття 9. Права осіб, взятих під варту

Особи, взяті під варту, мають право:

- на захист відповідно до кримінально-процесуального законодавства;
- на захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання або взяття під варту, а також на повідомлення під час взяття під варту підстав та мотивів взяття під варту, оскаржувати їх у суді, отримати в друкованому вигляді роз'яснення положень статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 та 63 Конституції України, цієї статті та інших прав затриманих або взятих під варту, встановлених законом, у тому числі права здійснювати захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання або арешту (взяття під варту);
- особи, права відмовитися від надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника, знайомитися з правилами тримання під вартою;
- на щоденну прогулянку тривалістю одна година. Вагітним жінкам і жінкам, які мають при собі дітей, неповнолітнім, а також хворим з дозволу лікаря та за їх згодою тривалість щоденної прогулянки встановлюється до двох годин;
- одержувати два рази на місяць передачі або посилки та грошові перекази і передачі;
- купувати протягом місяця за безготівковим розрахунком продукти харчування і предмети першої необхідності на суму до одного мінімального розміру заробітної плати та без обмежень письмове приладдя, газети, книги через торговельну мережу на замовлення;
- користуватися власним одягом і взуттям, мати при собі документи і записи, що стосуються кримінальної справи;
- користуватися телевізорами, одержаними від родичів або інших осіб, настільними іграми, газетами і книгами з бібліотеки місця попереднього ув'язнення та придбаними через торговельну мережу;
- відправляти в індивідуальному порядку релігійні обряди і користуватися релігійною літературою та властивими їм віруванню предметами релігійного культу, виготовленими з малоцінних матеріалів, якщо при цьому не порушується встановлений у місцях попереднього ув'язнення порядок, а також не обмежуються права інших осіб;
- на восьмигодинний сон в нічний час, під час якого не допускається залучення до участі в процесуальних та інших діях, за винятком невідкладних випадків;
- звертатись із скаргами, заявами та листами до державних органів і службових осіб у порядку, встановленому ст. 13 Закону України «Про попереднє ув'язнення».

Взяті під варту жінки вправі мати при собі дітей віком до трьох років.

Взяті під варту молоді громадяни (віком від 14 до 28 років) мають право отримувати психолого-педагогічну допомогу спеціалістів центрів соціальних служб для молоді.

Осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі, в разі обрання щодо них запобіжного заходу у вигляді взяття під варту в зв'язку з провадженням в іншій справі, тримають відповідно до правил, установлених цим Законом. Одержання цими особами посилок і передач, а так само купівля ними продуктів харчування і предметів першої необхідності здійснюються в порядку, встановленому Виправно-трудовим кодексом України для виду режиму виправно-трудової колонії, призначеного їм Державним департаментом України з питань виконання покарань.

Перелік продуктів харчування і предметів першої необхідності, які забороняється передавати особам, взятим під варту, встановлюється Державним департаментом України з питань виконання покарань. Міністерством оборони України за погодженням з Генеральною прокуратурою України.

Стаття 10. Обов'язки осіб, взятих під варту

Особи, взяті під варту, зобов'язані:

- додержуватися порядку, встановленого в місцях попереднього ув'язнення, і виконувати законні вимоги адміністрації;
- дотримуватися санітарно-гігієнічних правил, мати охайний зовнішній вигляд, постійно підтримувати чистоту в камері;
- бути ввічливими до працівників місця попереднього ув'язнення, а також поміж собою;
- не вступати в суперечки з представниками адміністрації, не принижувати їх гідність, не протидіяти виконанню ними своїх обов'язків;
- бережливо ставитися до інвентарю, обладнання та іншого майна місця попереднього ув'язнення.

Кримінальний процесуальний кодекс України

Протягом кримінального провадження підозрюваний має право (ст. 42):

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють;
- 2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, а також отримати їх роз'яснення у разі необхідності;
- 3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого та перед кожним наступним допитом з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, на присутність захисника під час допиту та інших процесуальних дій, на відмову від послуг захисника в будь-який момент кримінального провадження, на отримання послуг захисника за рахунок держави у випадку відсутності коштів на оплату таких послуг;
- 4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;
- 5) давати пояснення, показання з приводу підозри чи в будь-який момент відмовитися їх давати;
- 6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;
- 7) у разі затримання – на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування;
- 8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;
- 9) брати участь у проведенні процесуальних дій;
- 10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;
- 11) застосовувати з додержанням вимог КПК України технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься вмотивована постанова (ухвала);
- 12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;
- 13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування, та вимагати відкриття матеріалів;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердились;

18) користуватись рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватись послугами перекладача за рахунок держави.

Підозрюваний, який є іноземцем і тримається під вартою, має право на зустрічі з представником дипломатичної чи консульської установи своєї держави, яку йому зобов'язана забезпечити адміністрація місця ув'язнення.

Підозрюваний зобов'язаний:

1) прибувати за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк – заздалегідь повідомити про це зазначених осіб;

2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

3) підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

Підозрюваний, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження *відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі* внаслідок кримінального правопорушення (ст. 127 КПК України).

На всіх стадіях кримінального провадження підозрюваний має право *примиритися з потерпілим і укласти угоду про примирення*. У передбачених законом України про кримінальну відповідальність та КПК України випадках примирення є підставою для закриття кримінального провадження (ст. 56 КПК України).

Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування (ст. 222)

1. Відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з письмового дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим.

2. Слідчий, прокурор попереджає осіб, яким стали відомі відомості досудового розслідування, у зв'язку з участю в ньому, про їх обов'язок не розголошувати такі відомості без його дозволу. Незаконне розголошення відомостей досудового розслідування тягне за собою кримінальну відповідальність, встановлену законом.

Кримінальний кодекс України

Стаття 387. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування

1. Розголошення без письмового дозволу прокурора, слідчого або особи, яка провадила оперативно-розшукову діяльність, даних оперативно-розшукової діяльності або досудового розслідування особою, попередженою в установленому законом порядку про обов'язок не розголошувати такі дані, -

карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років.

Стаття 386. Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку

Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта до суду, органів досудового розслідування, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку, а також до давання завідомо неправдивих показань чи висновку шляхом погрози вбивством, насильством, знищенням майна цих осіб чи їх близьких родичів або розголошення

відомостей, що їх ганьблять, або підкуп свідка, потерпілого чи експерта з тією самою метою, а також погроза вчинити зазначені дії з помсти за раніше дані показання чи висновок - караються штрафом від п'ятдесяти до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців.

Права та обов'язки мені _____ (роз'яснено та зрозумілі). Пам'ятку про процесуальні права та обов'язки підозрюваного о ____ год. ____ хв. _____ (отримав) «__» _____ 20__ року _____ (підпис) _____ (П.І.Б.)

Пам'ятку вручив:
Старший слідчий в ОВС 1 відділу
4 управління досудового розслідування
Головного слідчого управління СБ України
підполковник юстиції
19 квітня 2024 року

Данило ЧЕРНЕНКО